Áhrif Covid á sveitarfélög og ríki

Fjármálaráðstefna sveitarfélaga 2020

Karl Björnsson, framkvæmdastjóri
Sambands íslenskra sveitarfélaga

Allar spár raskast verulega

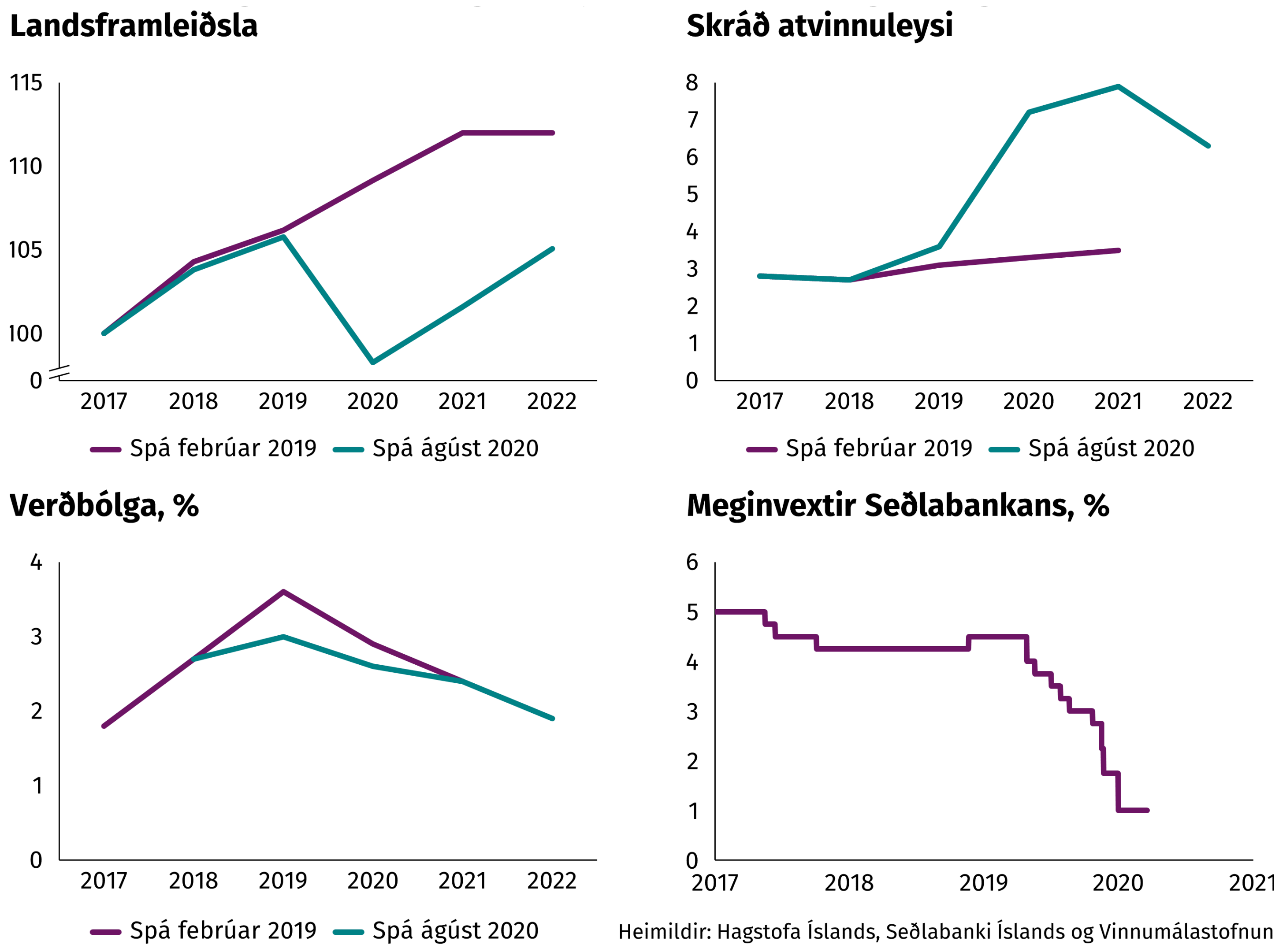

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands og Vinnumálastofnun

Heimild: Skýrsla kjaratölfræðinefndar

Launa-hækkanir eru mjög miklar

Heimild: Skýrsla kjaratölfræðinefndar

Mynd 4.12 **Breyting grunnlauna hjá þeim hópum sem sömdu á tímabilinu mars 2019 til maí 2020**

Hlutfall breyting mars 2019 til maí 2020

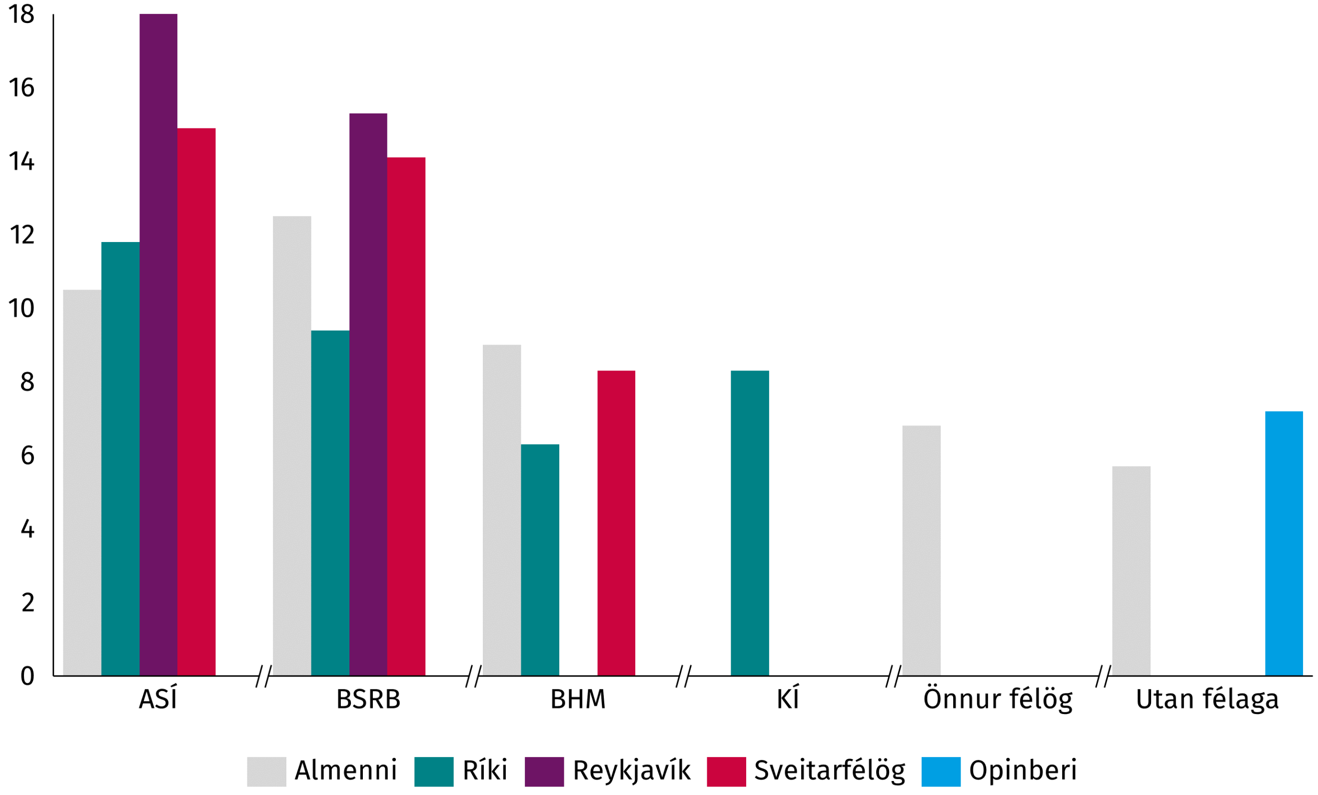

Heimild: Hagstofa Íslands

Fjárhagslegt áfall ríkissjóðs

- Áætluð afkoma 259 ma.kr. verri árið 2020 en í fjárlögum
- Hallinn árið 2021 áætlaður um 264 ma.kr.
- Fjárþörf (lántaka) 2020 og 2021 um 786 ma.kr.

Sveitarfélögin og fyrstu viðbrögð sambandsins

Viðspyrnu-áætlun 19. mars 2020

26 áherslumál – að stórum hluta náð fram að ganga

- Fasteignagjöld og gjaldskrár
- Framkvæmdir
- Atvinnuátaksverkefni og vinnumarkaður
- Markaðsátak í ferðaþjónustu
- Laga- og reglugerðarbreytingar og skattheimta

Dæmi um verkefni sem eru í höfn úr viðspyrnu-áætlun sambandsins

- Fjármálareglur sveitarstjórnarlaga hafa verið felldar úr gildi tímabundið
- Sveitarfélögin fá endurgreiddan vsk af vinnu á byggingarstað
- Fjárstuðningur við fráveituframkvæmdir
- Engir nýir skattar
- Öflugt atvinnuátaksverkefni í samvinnu við Vinnumálastofnun
- Sveitarfélög hafa staðið vörð um störf á þeirra vegum

Upplýsinga-síða vegna COVID á vef sambandsins

- Staða aðgerða í aðgerðarpökkum 1 og 2 vegna COVID-19 sem varða sveitarfélögin
- Viðbragðsáætlun Sambands íslenskra sveitarfélaga vegna COVID-19
- Viðspyrna af hálfu sveitarfélaga vegna COVID-19 (19.03.2020) - glærukynning
- Spurt og svarað um Covid-19 á vef Almannavarna
- Spurt og svarað um starfsmannamál vegna COVID-19 (31.03.2020)

+ Almennar upplýsingar til sveitarfélaga vegna COVID-19

+ Velferðarsvið sveitarfélaga

+ Upplýsingar til skóla, nemenda, foreldra og fræðsluyfirvalda

+ Upplýsingar til ferðaþjónustuaðila

+ Upplýsingar á ensku

Sundurliðun upplýsinga vegna COVID á vef sambandsins

+ A. Stuðningur við opinberar framkvæmdir

+ B. Fjármál sveitarfélaga

+ C. Atvinnuúrræði

+ D. Félagslegar aðgerðir

+ E. Aðgerðir til að efla nýsköpun og þróun

+ F. Önnur úrræði stjórnvalda er að hafa óbein áhrif á starfsemi sveitarfélaga

Fjárhagsleg áhrif COVID-19 á sveitarfélögin

Mat sérfræðinga á fjárhagslegu áfalli

- SSH í mars: 50 ma.kr. árin 2020-2021
- Hag- og upplýsingasvið í mars: 50 ma.kr. eða 30 ma.kr. 2020 og 20 ma.kr. 2021
- Greiningarhópur GH í ágúst: 26,6 ma.kr. lakari rekstur, 6,6 ma.kr. aukin fjárfesting eða samtal **33,2 ma.kr. lakari afkoma 2020**
- Fjármögnun: Ný lántaka 22,7 ma.kr. og gengið á handbært fé sem nemur 10,5 ma.kr.
- Fjárhagsupplýsingar GH hópsins verða reglulega uppfærðar

Samþykktir stjórnar sambandsins

Kröfur um stuðning frá ríkinu

- Almennur stuðningur til allra sveitarfélaga
- Sértækur stuðningur, s.s. vegna þjónustu við fatlað fólk
- Sérstakur stuðningur til þeirra allra verst settu

Gott að hafa í huga:

- Sveitarfélög fengu engan fjárstuðning frá ríkinu í kjölfar bankakreppunnar
- Sérstök aukaframlög í jöfnunarsjóð voru afnumin
- Sveitarfélögum var heimilað að hækka útsvar um 0,25%-stig árið 2009

Yfirlýsing ráðherra um fjárhagslegan stuðning

- Málefni fatlaðs fólks: **670 m.kr.**
- Fjárhagsaðstoð sveitarfélaga: **720 m.kr.**
- Sveitarfélög sem standa höllum fæti: **500 m.kr.**
- Stefnumörkun um eflingu sveitarfélaga: **935 m.kr.**
- Tímabundin lækkun tryggingagjalds: **480 m.kr.**
- Lán úr fasteignasjóði: **1.500 m.kr.** verði nýtt 2020-2021 til að vega upp á móti lækkun almennra tekju- og útgjaldajöfnunarframlaga sjóðsins
- Endurgreiðsla VSK 2020 og 2021: **2.000 m.kr.**
- Fallið frá upptöku urðunarskatts
- Fjöldi annara mála – sjá heimasíðu sambandsins

Samkomulag á grundvelli LOF

- Fjármálastefna ríkisins markar svigrúmið
- Miðað við þjóðhagsreikningaframsetningu
- Horft til heildarútgjalda með fjárfestingum
- Sveitarfélög hafa verið rekin og verða með halla í 20 ár á 25 ára tímabilinu 1998–2022
- Hvað segir þetta okkur?
- Er sveitarstjórnarstigið er ekki fjárhagslega sjálfbært?

Samkomulag skal gera í tenglum við fjármála-áætlun ríkisins

- Afkomumarkmið eru í samræmi við áætlanir og spár sveitarfélaga
- Ekki er gerð aðhaldskrafa á sveitarfélögin
- Úr samkomulaginu:
  - Mjög óvenjulegar aðstæður
  - **Mikilvægt að hið opinbera auki ekki enn á þann samdrátt með niðurskurði útgjalda á næstu árum**
  - Reynt að forgangsraða í þágu velferðarkerfis og til að verja þá hagsæld sem landsmenn búa almennt við
  - **Veruleg skuldasöfnun mun eiga sér stað hjá hinu opinbera á þessu og næstu árum**
  - Jákvæður viðsnúningur í þjóðarbúskapnum og aukin eftirspurn í hagkerfinu veiti svigrúm til að lækka skuldahlutfall hjá opinberum aðilum síðar

Sveitarfélögin verða flest að auka við lántökur

Lánasjóður sveitarfélaga

- Lánsfjárþörf sveitarfélaga verði um það bil 50 ma.kr. meiri 2020 og 2021 en fjárhagsáætlanir gerðu ráð fyrir
- Sjóðurinn er búinn að afla 18,6 ma.kr. í lánsfé fyrstu 9 mánuði ársins og ekki vísbendingar um að útgáfa fari yfir áætlun um 25 til 30 ma.kr. á árinu
- Á árinu fannst leið svo að hámörk í lögum á lánveitingum til einstakra sveitarfélaga
- Því getur sjóðurinn nú stutt við stærstu sveitarfélögin mun betur en áður var

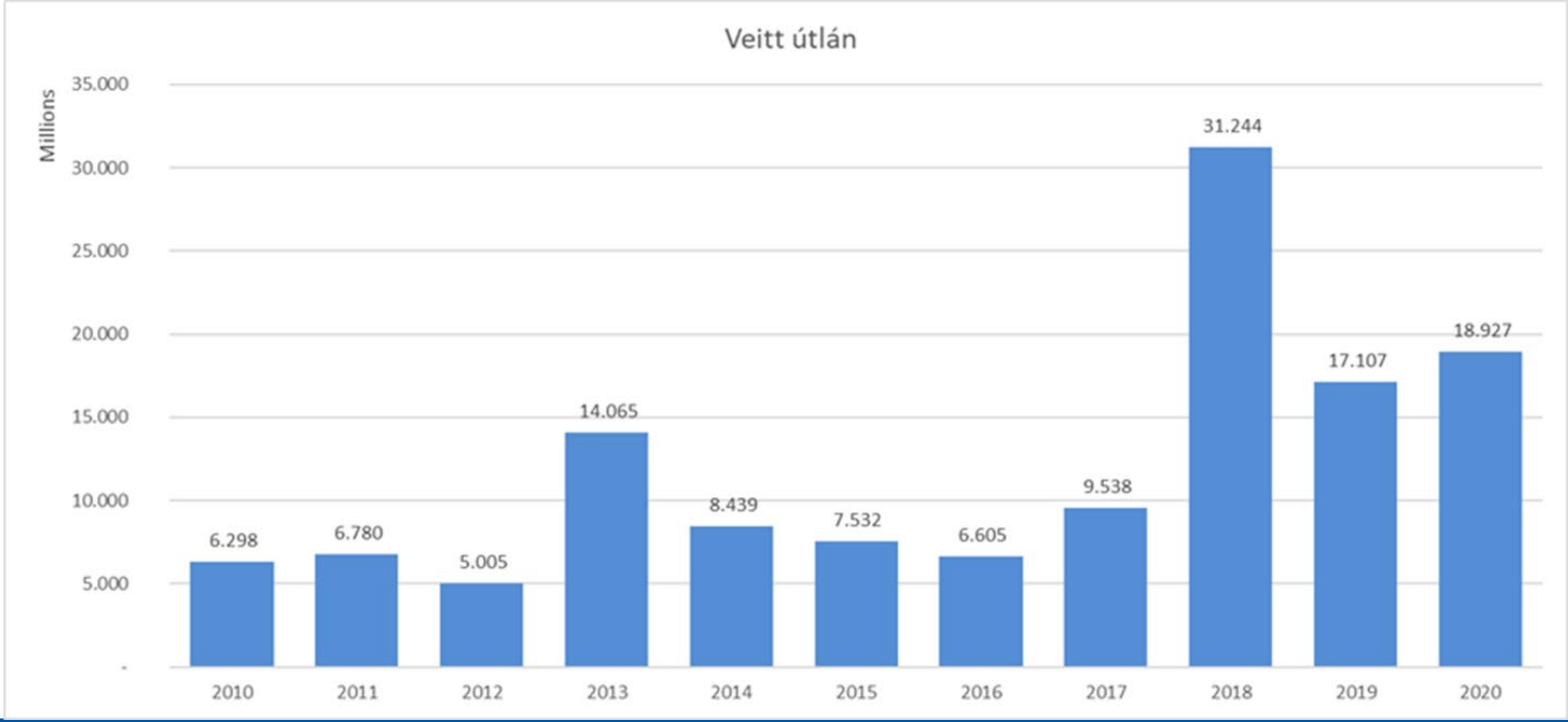

Útlán Lánasjóðs sveitarfélaga undanfarin ár

Vaxtakjör hafa aldrei verið hagstæðari en nú

Mikilvæg verkefni sem unnin verða skv. samkomu-laginu

- Sviðsmyndalíkan fyrir fjárhagslega sjálfbærni sveitarfélaga
- Endurskoðun á regluverki jöfnunarsjóðs
- Skoðun og viðræður um að öll mannvirki verði metin til fasteignamats og undanþágur frá álagningu fasteignaskatts felldar niður
- Ná samkomulagi um frambúðarfyrirkomulag tónlistarnáms

Mikilvæg verkefni sem unnin verða skv. samkomu-laginu

- Viðræður um kostnað og umsýslu ríkisins við innheimtu útsvars í staðgreiðslu
- Viðræður um skyldu sveitarfélaga til úthlutunar á lóðum til ríkisins án endurgjalds
- Úttekt á rekstrargrundvelli hjúkrunarheimila og fjármögnun
- Samstarf um stafræna framþróun í opinberri þjónustu

Gríðarlega mikilvægt verkefni skv. samkomu-laginu

- Nefnd um **heildarendurskoðun tekjustofna sveitarfélaga**
- Um 88% af tekjum sveitarfélaga á Íslandi byggjast á sjálfstæðum tekjustofnum og þjónustugjöldum
- 12% er millifærsla frá jöfnunarsjóði og stór hluti af því er bundið sérstökum verkefnum
- Er sveitarstjórnarstigið fjárhagslega sjálfbært?
- Væri rétt að leita eftir breikkun tekjustofna og auka sjálfstæði sveitarfélaga til skattlagningar?
- Ef svo yrði myndi ferðum fulltrúa sveitarfélaga með betlistafinn til ríkisins fækka þegar eitthvað bjátar á!!

Annað mikilvægt verkefni sem unnið verður skv. samkomu-laginu

- Samantekt um kostnaðarþróun í þjónustu við fatlað fólk og sérstakt mat lagt á kostnaðaráhrif laga- og reglugerðarbreytinga og stjórnvaldsfyrirmæla
- Taka upp viðræður um hvernig bregðast megi við þessari þróun og hvernig best verði staðið að fjármögnun hennar

Næstu skref

- Gera tímasetta aðgerðaáætlun um framkvæmd þessara verkefna
- Móta erindisbréf og verkefnaskilgreiningar fyrir þær nefnir sem þarf að setja á stofn
- Finna kunnáttu- og reynslumikið fólk í þessar nefndir
- Skipa nefndirnar, setja þeim tímamörk og hefja vinnuna sem fyrst